

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESLIETU MINISTRIJA

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālrunis: 67036801, 67036716, 67036721
Fakss: 67210823, 67285575; e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv

01-11-2012

Nr. 1-11/4064

Rīgā

Uz 06.09.2012. Paziņojumu

Latvijas Republikas Saeimai

Par Latvijas Republikas Saeimas Paziņojumu „Par Latvijas pilsoņu kolektīvā iesnieguma „Atbildība par Saeimas deputāta zvēresta laušanu” turpmāko virzību”

Tieslietu ministrija ir saņēmusi Latvijas Republikas Saeimas Paziņojumu „Par Latvijas pilsoņu kolektīvā iesnieguma „Atbildība par Saeimas deputāta zvēresta laušanu” turpmāko virzību”, kurā Tieslietu ministrijai uzdots līdz 2012.gada 1.novembrim sagatavot un iesniegt Saeimai izvērtējumu par deputāta svinīgā solījuma (zvēresta) regulējumu 27 Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Uzdevuma izpildei Tieslietu ministrija lūdza citām Eiropas Savienības dalībvalstīm Eiropas Savienības dalībvalstu tieslietu ministriju likumdošanas sadarbības tīklā sniegt atbildes uz jautājumiem, pirmkārt, vai pastāv nacionālais regulējums par parlamenta locekļu zvērestu, otrkārt, ja šāds regulējums pastāv, kāds tas ir un kādas ir sankcijas, ja zvērests tiek pārkāpts.

Tieslietu ministrija ir saņēmusi šādas valstu atbildes:

Čehija - saskaņā ar konstitūcijas 23.pantu deputāti dod zvērestu pirmajā Deputātu asamblejas sēdē, kuru tie apmeklē, un senatori dod zvērestu pirmajā Senāta sēdē, kuru tie apmeklē. Deputāta un senatora zvēresta teksts ir šāds „Es solu būt lojāls Čehijas Republikai. Es apņemos aizstāvēt tās konstitūciju un likumus. Es zvēru pie sava goda, ka es pildīšu savus pienākumus visu cilvēku labā, pēc manām labākajām zināšanām un apziņas.” Saskaņā ar 25.pantu deputāta vai senatora mandāts beidzas (tiek zaudēts), ja tie atsakās dot zvērestu vai dod zvērestu ar atrunām, iebildumiem, ierunām (*angl. - taking the oath with reservations*).

Ungārija – ir regulējums par parlamenta locekļu zvērestu, bet nav sankciju par tā pārkāpšanu. Kā norādīts no Ungārijas saņemtajā atbildē, par zvēresta pārkāpšanu ir „tikai

publiskis viedoklis” (*angl. - public opinion*), tātad paša deputāta morāla atbildība sabiedrības priekšā.

Lietuva - saskaņā ar Konstitūcijas 59.pantu ievēlētais Seima loceklis iegūst nācijas pārstāvja tiesības tikai pēc tam, kad ir zvērejis uzticību Lietuvas Republikai.

Atbildot uz jautājumu, kādas ir sankcijas, ja parlamenta loceklis lauž zvērestu, Lietuvas pārstāvis sniedza atbildi, ka Seims var atsaukt tā pilnvaras saskaņā ar impīčmenta procedūru (impīčmenta procedūra ir detalizēti aprakstīta Tieslietu ministrijas 2012.gada 2.augusta vēstulē Nr. 1-11/2869, kas adresēta Latvijas Republikas Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijai).

Malta – konstitūcijas 6.nodaļas 2.daļas 68.punkts paredz, ka neviens Pārstāvju palātas loceklis nedrīkst tikt pielaists pie pārstāvju pienākumu izpildes palātā, līdz brīdim kamēr pārstāvis nav zvērejis un parakstījis lojalitātes, uzticības zvērestu (*angl. - oath of allegiance*). Minētais regulējums ir ietverts arī Pārstāvju palātas reglamentā.

Atbildot uz jautājumu, kāds ir regulējums vai sankcijas, ja deputāts pārkāpj zvērestu, Maltas pārstāvis sniedza atbildi, ka noteikumi, kuri uzskaitīti konstitūcijas 6.nodaļas 1.daļas 54.un 55.punktā padarītu par nepieciešamu (*angl. - would necessitate*), ka pārstāvis atstāj savu amatu. Tomēr Maltas sniegtā atbildes gramatiskā forma norāda uz teorētisku doktrinālu vērtējumu, un Tieslietu ministrija, pārbaudot minēto regulējumu, secināja, ka konstitūcijas tiesību normas nesatur pienākumu pārstāvju palātas loceklim atkāpties no amata zvēresta pārkāpuma gadījumā.¹

Nīderlande – konstitūcijas 60.pants noteic, ka normatīvajos aktos noteiktā kārtībā parlamenta abu palātu locekļi, kad uzņemas amatu, dod zvērestu vai deklarāciju un sola godīgumu, lojalitāti konstitūcijai un uzdevumu izpildei. Kā norāda Nīderlandes pārstāvis, tad zvērestam ir ļoti simboliska nozīme (*angl. - highly symbolic character*), un tā mērķis galvenokārt ir likt saprast jaunajam parlamentārietim, ka uzdevumi pildāmi neatkarīgi un atturoties no prettiesiskām darbībām.

Attiecībā uz zvēresta pārkāpšanu, nepatiesa liecība (zvēresta laušana, *angl. - perjury*) ir krimināli sodāma darbība saskaņā ar Krimināllikuma 207.pantu, par kuru maksimālais sods ir 6 gadi cietumsods vai 19 000 EUR soda nauda. Tomēr šis ir vispārīgs regulējums, kas pasludina par sodāmu ne tikai parlamentāriešu zvēresta laušanu, bet arī sodu lieciniekam par nepatiesu liecību sniegšanu tiesā. Tomēr Nīderlandes pārstāvis paskaidro, ka šī regulējuma *praktiskā saistība ar parlamentāriešu zvērestu* ir ļoti limitēta, jo nekad neviens deputāts nav ticis saukts pie atbildības par šādu pārkāpumu attiecībā uz parlamentāriešu mandātu, turklāt deputātu vispārīgi arī sargā stingrs deputāta imunitātes regulējums.

Polija – gan deputāti, gan senatori (kas veido likumdošanas divpalātu varu) pirms sākt pildīt tiem uzticēto pilnvarojumu, publiski dod zvērestu, ko paredz konstitūcijas 104.pants. Zvēresta teksts ir šāds “Es nopietni zvēru pildīt savas funkcijas nācijai uzcītīgi un apzinīgi, sargājot tās suverenitāti un valsts intereses, darīt visu, kas manā

¹ <http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8566>

varā, savas dzimtenes un tās iedzīvotāju labklājībai, ievērojot Polijas konstitūciju un citus likumus.” Zvērestu var papildināt ar teikumu “Lai dievs man palīdz.”

Tā paša konstitūcijas panta 3.daļa paredz, ka atteikums dot zvērestu tiek uzskatīts (*angl. - shall be deemed*) par atteikšanos no mandāta, tomēr citas tiešas sankcijas par zvēresta pārkāpšanu nav.

Rumānija – deputātu un senatoru zvērests ir regulēts konstitūcijas 70.pantā, kā arī likumā Nr. 8/2002 “Par deputātu un senatoru zvērestiem” (3.pants) un likumā Nr. 96/2006 “Par deputātu un senatoru statūtiem” (3.pants). Konstitūcijas 70.panta 1.daļa noteic, ka deputāti un senatori sāk savu pienākumu izpildi ar zvēresta došanu. Zvēresta forma ir noteikta likumā Nr. 8/2002.

Neviens likums neparedz konkrētas sankcijas, ja parlamenta loceklis (deputāts vai senators) lauž (pārkāpj) zvērestu, tomēr, ja parlamenta loceklis atsakās dot zvērestu, tad tas zaudē amata pilnvaras (*angl. - their mandate is invalidated*).

Slovākija – konstitūcijas 75.panta pirmā daļa paredz, ka deputāts zvēr pirmā parlamenta sēdē, kurā tas piedalās, ar vārdiem “Es solu pie sava goda un sirdsapziņas būt uzticīgs Slovākijas Republikai. Es pildīšu savus pienākumus tās iedzīvotāju interesēs. Es ievērošu Konstitūciju un citus likumus un strādāšu, lai tos ieviestu dzīvē.” Atteikums dot šādu zvērestu vai tā došana ar ierunām rezultējas mandāta zudumā saskaņā ar konstitūcijas šī panta otro daļu.

Parlamenta procedūras likums (Nr. 350/1996) satur normas, ka Mandātu un imunitātes komisija disciplinārlietas ietvaros var noteikt, vai deputāts ir atbilstoši zvērējis un vai zvērests nav veikts ar atrunām, iebildumiem, un attiecīgi Mandātu un imunitātes komisija rekomendē Parlamentam pieņemt rezolūciju par deputāta mandāta zaudēšanu. Tāpat Mandātu un imunitātes komisija ir tiesīga izskatīt lietu par deputāta būtisku zvēresta pārkāpšanu turpmākā amata izpildes gaitā. Potenciāli vainīgā persona tiek uzklausīta un tai ir tiesības iepazīties ar lietas materiāliem. Mandātu un imunitātes komisija, konstatējot, ka deputāts ir būtiski pārkāpis zvērestu, rezultātā var pieņemt lēmumu, ar kuru rekomendē Parlamentam lemt par deputāta demisiju (atkāpšanos no amata).

Slovēnija - nav regulējums par parlamenta locekļu zvērestu, tātad arī nav nekādu sankciju par tā pārkāpšanu. Slovēnijas pārstāvis savā atbildē norāda, ka Deputātu likums paredz, ka iemesls pilnvaru izbeigšanai var būt slikta reputācija sabiedrībā vai politiskajā partijā.

Īrija - nav regulējums par parlamenta locekļu zvērestu, tātad arī nav nekādu sankciju par tā pārkāpšanu. Īrijas pārstāvis papildus norāda, ka parlamenta locekļa uzvedībai jāatbilst ētikas vadlīnijām un kodeksiem.

Francija, Vācija, Somija, Zviedrija, Portugāle - nav regulējuma par parlamenta locekļu zvērestu, tātad arī nav nekādu sankciju par tā pārkāpšanu.

Tieslietu ministrijas iegūtā informācija no ārvalstu normatīvajiem aktiem, parlamentu oficiālajām mājas lapām, kā arī interenta resursiem:

Austrija – Federālā likuma par Nacionālās padomes reglamentu² 2.punkta 1.daļa noteic, ka Nacionālās padomes loceklis zaudē savu amatu, ja nedod oficiālu zvērestu vai dod to nepareizā kārtībā vai ar ierunām vai nosakot nosacījumus, ar kādiem dot zvērestu. Zvēresta teksts, kas mutiski jāizsaka, ir šāds „Es solu zvērot, uzticīgi atbalstīt Republiku, respektēt konstitucionālos likumus un citus aktus un veikt savus uzdevumus pēc sirdsapziņas.”

Par defektu zvēresta došanas procedūrā tiek informēta Konstitucionālā tiesa, kura pieņem lēmumu, un pēc tās lēmuma pieņemšanas personai tiek paziņots, ka tā ir zaudējusi amatu, kurā tā ievēlēta.

Dānija – Konstitūcijas 32.pants paredz, ka katram jaunieievēlētam parlamenta deputātam pirms savu pienākumu pildīšanas ir jādod svinīgs solījums, ar saturu - ka tas ievēros likumus, bet nav atrodams cits regulējums saistībā ar šo zvērestu.

Igaunija – konstitūcijas 61.punkts paredz, ka, pirms ieņemt amatu, parlamenta (Riigikogu) loceklis zvēr palikt lojāls Igaunijai un tās konstitucionālajai kārtībai. Netika atrasts regulējums gadījumā, ja zvērests pārkāpts.

Grieķija – konstitūcijas 59.pants noteic, ka pirms uzsākt pienākumu izpildi, parlamenta loceklis sēdē publiski dod šādu zvērestu „Es zvēru Svētās trīsvienības vārdā saglabāt uzticību savai valstij un demokrātiskai valsts formai, paklausību Konstitūcijai un likumiem un pildīt savus pienākumus apzinīgi.” Deputāti, kuri pārstāv citu reliģiju vai ticību, zvērestu var dot atbilstoši savai ticībai vai pārliecībai. Konstitūcija neparedz regulējumu gadījumā, ja zvērests ir pārkāpts vai kādu citu regulējumu saistībā ar zvērestu.³

Apvienotā Karaliste – saskaņā ar 1978.gada Zvērestu likumu abu parlamenta palātu deputāti zvēr uzticību karalienei un tās pēctečiem pirms pienākumu izpildes sākšanas. Alternatīva zvērestam ir svinīgs apgalvojums, kura teksts ir faktiski analogisks zvērestam.⁴ Ja parlamenta loceklis nedod zvērestu, tad šis parlamenta loceklis nevar arī saņemt algu, piedalīties debatēs, balsot, kā arī var tikt sodīts ar 500 mārciņu soda naudu un kā arī *var* zaudēt savu amatu. Zvēresta došanai ir noteikta svinīga procedūra. Sākumā zvērests ir jādod angliiski, bet pēc tam fakultatīvi arī var tikt dots skotu, velsiešu, kornvolas valodās.

Beļģija – pēc pieejamās informācijas deputātiem pirms stāšanās pie savu amata funkciju pildīšanas ir pienākums dot zvērestu publiskā plenārsēdē, ko var darīt vienā vai vairākās oficiālajās valodās, un zvēresta teksts ir par konstitūcijas ievērošanu.

Bulgārija – konstitūcijas 76.pants noteic, ka pirmajā Nacionālās asamblejas sesijā tās locekļi dod šādu zvērestu “Bulgārijas Republikas vārdā zvēru ievērot konstitūciju un

² Federal law on the National Council's Standing Orders

³ <http://www.hri.org/docs/syntaxma/>; <http://www.hellenicparliament.gr/en/Vouleptes>

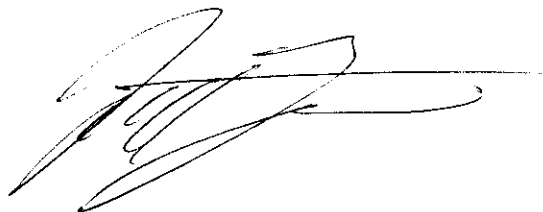
⁴ <http://www.parliament.uk/about/how/elections-and-voting/swearingin/>

likumus un visās manās darbībās vadīties no cilvēku interešu ievērošanas apsvērumiem. Es esmu zvērējis.” Pie gadījumiem, kad deputāts zaudē amatu, nav minēti gadījumi saistībā ar zvērestu (ne konstitūcijā, ne Nacionālās asamblejas statūtos un kārtības noteikumos).⁵

Kipra – saskaņā ar konstitūcijas 69.pantu pirms amata pienākuma izpildes pārstāvji dod publisku galvojumu, apstiprinājumu (*angl. – affirmation*) būt uzticīgi un respektēt konstitūciju un likumus un sargāt valsts neatkarību un teritoriālo integritāti, bet konstitūcija neparedz regulējumu, ka par šī galvojuma neatbilstīgu došanu būtu paredzētas kādas sankcijas (piemēram, atcelšana no amata).⁶

Ungārija, Spānija, Itālija – nav pieejams regulējums par parlamenta locekļu zvērestu.

Ministrs

J.Bordāns

I.Brīnuma
67036977, iveta.brinuma@tm.gov.lv

⁵ <http://www.parliament.bg/en/const/>; <http://www.parliament.bg/en/rulesoftheorganisations>

⁶ <http://www.parliament.cy/parliamenteng/index.htm>; http://www.servat.unibe.ch/icl/cy00000_.html

J. Garā
24.10.2012.

S. Mertena
24.10.2012

L. Medin
Valsts sekretāra vietniece
tiesību politikas jautājumos
25-10-2012
I.Kalniņa
26.10.12.